

Независен механизам за известување

Извештај за резултати:
Северна Македонија 2021-
2023 година

Open
Government
Partnership

Independent
Reporting
Mechanism

Извршно резиме

Петтиот акциски план на Северна Македонија беше поамбициозен од претходните планови, но немаше значителни рани резултати по имплементацијата. Недостигот на финансии, кадровските промени во владините институции и потребата од законски измени го одложија завршувањето на многу заложби. Северна Македонија продолжи да демонстрира високи нивоа на учество во јавноста за време на заедничкото креирање и имплементирање на акцискиот план.

Рани резултати:

Петтиот акциски план на Северна Македонија беше организиран во пет теми: транспарентност, антикорупција, обезбедување јавни услуги, пристап до правда и акција за животна средина и клима. Заложбите опфатија бројни теми, вклучувајќи ги и јавните набавки, следењето на изјавите за имотна состојба на јавните службеници, обезбедувањето на јавните услуги и зајакнувањето на пристапот до бесплатна правна помош. Северна Македонија го вклучи и вториот акциски план за отворен парламент и првиот акциски план за отворено судство.

Од 40-те заложби, ни една немаше значителни рани резултати, додека 10 имаа умерени рани резултати. Ова се разликуваше од претходниот акциски план (2018-2020 г.), со кој имаше големи подобрувања во фискалната транспарентност и пристапот до правда.¹ Многу заложби не доведоа до рани резултати поради нивната ограничена имплементација. За заложбите кои беа целосно или суштински завршени, независниот механизам за известување имаше малку докази за да докаже дека имале рани резултати. На пример, многу заложби вклучуваа обука на вработените во јавниот сектор, па Независниот механизам за известување имаше тешкотии да го процени влијанието на овие напори при отворањето на владата.

Во Прегледот на акцискиот план, Независниот механизам за известување идентификуваше осум заложби како ветувачки.² Шест беа групирани во две групи на заложби од по три заложби, од кои една група (заложбите 1.1, 1.3 и 2.1) за јавни набавки, а друга група (заложбите 3.1, 3.2 и 3.3) за исполнување на јавни услуги фокусирани на граѓаните. Другите две ветувачки заложби беа заложбата 4.3 за подобрување на податоците во случаите на семејно насилство и заложбата 4.4 за правно зајакнување на граѓаните. Нема докази за значителни рани резултати од овие заложби. Некои од заложбите не беа завршени. Во неколку случаи, Независниот механизам за известување не доби одговори од владините и чинителите од граѓанскиот сектор кога од истите беше побарано да обезбедат информации за заложбите.

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПРВ ПОГЛЕД

НИВО НА ЗАВРШУВАЊЕ

16/40

Целосни или суштински завршени заложби

РАНИ РЕЗУЛТАТИ

10/40

Заложби со рани резултати

0/40

Заложби со значителни рани резултати

СООБРАЗНОСТ СО МИНИМАЛНИ БАРАЊА

Постапувајќи според процесот на отворено владино партнерство (ОВП).

Завршеност

Од 40-те заложби, 16 (40 проценти) беа целосно или значително завршени. Ова беше намалување во споредба со претходниот акциски план, каде што 62 проценти (16 од 26) од заложбите беа целосно или значително имплементирани. Како и со претходните акциони планови, заложбите кои забележаа најголем напредок беа предводени од или вклучуваа граѓански организации (ГО). Поддршката од донатори беше исто така клучна за заложбите за кои беа потребни технолошки решенија, бази на податоци или обуки. Покрај тоа, многу од заложбите беа продолжени од претходниот акциски план, како што се објавување отворени податоци, објавување информации за јавни набавки, подобрување на финансиската транспарентност и отчетност на локално ниво, подобрување на пристапот до бесплатна правна помош и подобрување на пристапот до правда за маргинализираните групи.³ Некои заложби не беа завршени, бидејќи не беа направени потребните законски измени, што беше надвор од надлежностите на институциите кои ги имплементираат. На пример, објавувањето на информациите за вистинските сопственици (заложба 1.1) забележа ограничена имплементација како резултат на разликите во мислењата во однос на правната основа потребна за задолжително објавување на податоците. Зошто ова прашање не беше дискутирано во фазата на заедничко креирање останува нејасно.

Седум од 11 заложби од Отворениот парламент беа значително или целосно комплетирани. Ова е подобрување во споредба со претходниот акциски план за Отворен парламент, каде што три од петте заложби беа значително завршени, но ниедна не беше целосно завршена. Меѓутоа, ниедна од шесте заложби за Отворено судство не беше започната. Ова во голема мера се должи на несогласувањето околу составот и раководството на Судскиот совет на Северна Македонија, телото задолжено да го надгледува спроведувањето на овие заложби како дел од Советот за отворено судство. Лицето за контакт на Судскиот совет не одговори на барањата за информации на Независниот механизам за известување (НМИ) за овој извештај. Овие шест заложби се пренесени во шестиот акциски план на Северна Македонија (2024-2026 година).

Подготовка и заедничко креирање

Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) продолжи да го координира процесот на отворено владино партнерство (ОВП), со поддршка од Советот за ОВП (форум со повеќе засегнати страни) и Работната група на ОВП. За време на процесот на ко-креирање, граѓанското општество активно го обликуваше опсегот на заложбите, особено околу испораката на јавните услуги и пристапот до правда.⁴ Граѓанското општество продолжи да игра активна улога во фазата на спроведување, иако нивоата на ангажман се разликуваа во зависност од тематската област и од посветеноста.

Спроведување во контекст

Како и со претходните акциони планови, финансирањето од донатори беше важно за завршување на заложбите од петтиот акциски план.⁵ Некои достигнувања беа спроведени од граѓански организации како дел од донаторски проекти. Одложувањата во спроведувањето често настануваа поради потребата од преземање дополнителни (непредвидени) чекори, како што се законски интервенции, потреба од вклучување дополнителни институции, недостаток на финансиски средства за спроведување и во одредени случаи, промена на координаторите и членовите во работните групи.⁶

Кадровски промени во водечките институции и недоволната вклученост на некои институции влијаеше на спроведувањето на дел од заложбите.

¹ Отворено владино партнерство, Извештај за преодните резултати на Северна Македонија 2018-2020 година, <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-transitional-results-report-2018-2020/>

² Отворено владино партнерство, Преглед на Акциски план за Северна Македонија за 2021-2023 година, <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-action-plan-review-2021-2023/>

³ Видете: Акциски план за Северна Македонија за 2018-2020 година, <https://www.opengovpartnership.org/documents/macedonia-action-plan-2018-2020/> и Извештај за преодни резултати за Северна Македонија за 2018-2020 година, <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-transitional-results-report-2018-2020/>

⁴ Отворено владино партнерство, Преглед на Акциски план за Северна Македонија за 2021-2023 година, <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-action-plan-review-2021-2023/>

⁵ Дарко Антик (Darko Antik) (ECE), интервју со Независниот механизам за известување, 29 март 2024 година.

⁶ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт).

Содржина

Дел I: Главни согледувања	1
Дел II: Спроведување и рани резултати	3
Дел III. Учество и ко-креација	4
Дел IV. Методологија и НМИ индикатори	7
Анекс I. Податоци за заложбите	9

Дел I: Главни согледувања

Согледување 1; Ниското ниво на вклученост на јавните институции негативно се одрази на завршувањето на заложбите.

Како и со претходните акциски планови, спроведувањето на заложбите во петтиот акциски план во голема мера зависеше од нивото на вклученост на одговорните јавни институции. Во министерствата во кои имаше кадровски промени, како на пример во Министерството за правда, беа засегнати заложбите на истите. Слично на тоа, недоволната вклученост на Министерството за здравство или Министерството за труд и социјална политика влијаеше на спроведувањето на заложбите од областа на образованието и здравствените услуги (3.1 и 3.2).⁷ Кај заложбите каде што соработката помеѓу граѓанското општество и јавните институции претходеше на акцискиот план (на пример, преку заложбите во претходните акциони планови), нивоата на соработка генерално беа задржани. За идните акциони планови, Владата би можела да им даде на лицата за контакт во јавните институции повеќе овластувања за спроведување на заложбите под нивна надлежност и да обезбеди поддршка на високо ниво за исполнување на достигнувањата.

Согледување 2: Со поддршката од меѓународните донатори и граѓанското општество се продолжи да се поттикнува имплементацијата.

Финансиската и техничката поддршка од меѓународните партнери остана клучна за спроведувањето на заложбите, особено оние кои вклучуваа технолошки решенија, бази на податоци или обуки. Како земја-кандидат за Европската унија (ЕУ), Северна Македонија може да аплицира за средства за спроведување на реформи со кои се усогласуваат законите и политиките на земјата со оние на ЕУ. Исто така, поддршката од граѓански организации помогна при спроведувањето на одредени заложби. На пример, креирањето на базата на податоци за услуги за вработување⁸ за заложбата 3.1 беше спроведено од Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ) со финансиска поддршка (околу 10.000 евра) од Владата. Поголемо финансирање од националниот буџет, со цел да се дополнат средствата од донаторите, би било корисно за идните акциски планови.

Согледување 3: Прашањата во врска со законските реформи го спречија имплементирањето на некои заложби.

Неколку заложби вклучуваа донесување законски реформи коишто беа надвор од надлежностите на институциите одговорни за спроведување, што го попречи нивното завршување. На пример, потребата од дополнителна законска регулатива го спречи спроведувањето на заложбата 1.1 за транспарентност на вистинските сопственици. Имаше несогласување околу тоа дали сегашната законска рамка дозволува објавување на лични податоци на вистинските сопственици. Централниот регистар побара мислење од Агенцијата за заштита на личните податоци, која изјави дека тековно нема законска основа за објавување податоци, а Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам мора да се измени пред да се објават податоците за вистинските сопственици.⁹ Иако имаше техничко решение за објавување на податоците, спроведувањето може да започне дури по неопходните законски измени. Покрај тоа, кога заврши акцискиот план измените на Законот за бесплатна правна помош сè уште беа во процедура, што го спречи спроведувањето на заложбата 4.4.

Согледување 4: Заложбите на Отворено судство не беа имплементирани, затоа што не се состана Советот за отворено судство.

Ниедна од шесте заложби за Отворено судство не беше исполнета. Во октомври 2022 година, Советот за отворено судство усвои скратен временски рок за исполнување на првичните рокови во акцискиот план. Меѓутоа, овој процес беше прекинат поради случувањата поврзани со разрешувањето на претседателот на Судскиот совет од страна на неговиот заменик-претседател во април 2023 година. Правните експерти и претставниците на невладините организации го сметаа разрешувањето за незаконско и спротивно на процедурите.¹⁰ Во извештајот од самооценување се наведува дека дел од членовите на Судскиот совет од здруженијата на граѓани не го признаваат легитимитетот на актуелното раководство на Судскиот совет како резултат на незаконската смена на претседателот на Судскиот совет. Од причина што Судскиот совет беше вклучен во Советот за отворено судство, Советот за отворено судство се согласи дека не може да продолжи со своите активности без вклучување на Судскиот совет.¹¹ Советот за отворено судство оттогаш не заседаваше. Истражувачот на НМИ ги контактираше релевантните лица и организации вклучени во овие заложби за дополнителни информации, но не доби одговор. Овие заложби се пренесени во шестиот акциски план (2024-2026 година). Владата би можела да разгледа алтернативни структури кои ќе го надгледуваат нивното спроведување, доколку работата на Советот за отворено судство продолжи да биде попречена.

⁷ Дарко Антиќ (Darko Antik) (ECE), интервју со Независниот механизам за известување, 29 март 2024 година.

⁸ Видете: <https://e-rabota.av.gov.mk/Default.aspx>

⁹ Влатко Наумовски (Vlatko Naumovski), интервју со Независниот механизам за известување, 8 март 2024 година.

¹⁰ Цанцаревиќ, О. (Cancarevik, O) Незаконска и ништовна одлука - експертската јавност со остри реакции по разрешувањето на Дамева, 27.04.2023 година, Телма, <https://telma.com.mk/2023/04/27/nezakonski-i-nishtovna-odluka-ekspertskata-javnost-so-ostri-reakcii-po-razreshuvanjeto-na-dameva/>, пристапено на 31 август 2024 година.

¹¹ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт).

Дел II: Спроведување и рани резултати

Во следниот дел вообичаено се разгледуваат заложите или групите на заложби за кои што НМИ идентификуваше најсилни резултати од спроведувањето. За да се проценат раните резултати, НМИ најпрво се осврна на заложите или групите на заложби идентификувани како ветувачки во Прегледот на акцискиот план. По верификацијата на доказите за завршување, НМИ ги зеде предвид и заложите или групите на заложби кои не беа утврдени како ветувачки, но кои, при спроведувањето, дадоа претежно позитивни или значителни резултати.

Ниедна од заложите во петтиот акциски план на Северна Македонија не доведе до значителни рани резултати. Институционалните и контекстуалните фактори кои го поддржаа или ја ограничија спроведувањето се обработени во Дел 1 (Клучни согледувања). Во Анекс 1 се вклучени детални информации за спроведувањето на сите заложби во акцискиот план, вклучувајќи ги и заложите коишто НМИ ги идентификуваше како ветувачки во Прегледот на акцискиот план.¹² Тие беа заложите 1.1, 1.3 и 2.1 (група на заложби за транспарентност на јавните набавки), заложите 3.1, 3.2 и 3.3 (група на заложби за зајакнување на следењето и вклученоста на граѓаните во обезбедувањето на јавните услуги), заложбата 4.3 (пристап до правда за жените кои се жртви на семејно насилство) и заложба 4.4 (изменување и дополнување на Законот за бесплатна правна помош за да се обезбеди дополнителна заштита и пристап до бесплатна секундарна помош). Заложите 1.1, 2.3, 3.2, 3.3 и 4.4 беа ограничено спроведени или не беа започнати и затоа не постигнаа никакви рани резултати. Заложите 2.1, 3.1 и 4.3 беа значително или целосно завршени, но немаше доволно докази дека имале подобри од умерени рани резултати.

¹² Отворено владино партнерство, Преглед на Акцискиот план за Северна Македонија за 2021-2023 година, <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-action-plan-review-2021-2023/>

Дел III. Подготовка и ко-креирање

Владата продолжи активно да се консултира со граѓанското општество за време на заедничкото креирање и имплементирањето преку Советот на ОВП. Нивото на ангажман на граѓанското општество за време на спроведувањето варираше во зависност од посветеноста на водечката јавна институција. Граѓанското општество беше активно ангажирано во спроведувањето на акцискиот план за отворен парламент, но не и во акцискиот план за отворено судство.

Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) продолжи да го координира процесот на ОВП во Северна Македонија. Северна Македонија има два главни механизми за координација, двата формирани во 2020 година: Советот за ОВП и Работната група за ОВП. Советот за ОВП е форумот со повеќе засегнати страни на Северна Македонија.¹³ Членовите на Советот на ОВП заеднички ги развија неговите надлежности, членството и управувањето. За време на заедничкото креирање на петтиот акциски план, Советот за ОВП имаше 16 членови со еднаква застапеност меѓу владиното и граѓанското општество и со постигната родова еднаквост. Членовите на Советот за ОВП главно доаѓаат од главниот град и се фокусираат на политиките на национално ниво. Работната група за ОВП се состои од владини и граѓански организации кои работат на секоја од тематските области во акцискиот план. Покрај тоа, мрежата на граѓански организации на ОВП (составена од 77 граѓански организации) продолжи да помага во процесот на ко-креирање, спроведувањето и следењето на процесот на ОВП. Членовите на граѓанското општество на Советот на ОВП и Работната група за ОВП се избираат од мрежата на граѓански организации.

Во целина, нивоата на ангажман, дијалог и заедничко одлучување околу петтиот акциски план беа слични на претходните акциони планови. МИОА објави повик за учество во процесот на кокреирање, кој вклучува едукативни материјали и критериуми за оценување на предлозите во однос на нивната релевантност со принципите на ОВП.¹⁴ МИОА активно комуницираше со учесниците за обемот на заложбите и како тие ќе се спроведуваат. Конечните заложби во голема мера беа усогласени со приоритетите на земјата и засегнатите страни и повеќето заложби предложени од граѓанското општество беа вклучени во акцискиот план. Владата обезбеди образложенија кога предлозите не можеа да бидат вклучени.¹⁵

На 4 март 2022 година беше формиран посебен совет за координација и следење на спроведувањето на акцискиот план.¹⁶ Граѓанските организации имаа клучна улога во спроведувањето на неколку заложби. На пример, Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ), Фондацијата Отворено општество (ФОСМ) и Ла Страда обезбедија обука, споделија знаење и информации за неколку заложби. Советот на ОВП одржа седум седници во периодот на спроведување.¹⁷ Меѓутоа, не сите работни групи за тематските области се состануваа на секои три месеци, како што беше планирано.¹⁸

Националната веб-страница на ОВП остана главен извор на информации за спроведувањето на акцискиот план. МИОА објави и информации на својата институционална веб-страница и подготви извештај за самооценување на крајот на

мандатот.¹⁹ Веб-страната на ОВП не секогаш обезбедуваше ажурирани информации за заложбите. На пример, последното ажурирање за заложбата 3.1 е од 26 јануари 2023 година во кое се наведува дека е завршено само едно од четирите достигнувања, што не е најновото ажурирање во извештајот за самооценување.²⁰ Ова беше случај за повеќето заложби, што укажува на потребата МИОА да обезбеди понавремено ажурирање за напредокот на шестиот акциски план.

Вториот акциски план за отворен парламент беше развиен преку партиципативен процес кој вклучуваше хибридни настани, работилници, е-конференција,²¹ вебинари и онлајн консултации за нацрт-верзии на акцискиот план. Според извештајот за самооценување,²² седум граѓански организации дале придонес како дел од процесот.²³ Директорот на Парламентарниот институт потврди дека работната група продолжила да се состанува редовно во текот на спроведувањето за да разговара за напредокот за овие заложби.²⁴

Првиот акциски план за отворено судство беше развиен преку дискусии и три тркалезни маси со следните учесници: претседатели на судови, судии, претставници од судските служби во судовите, претставници од Судскиот совет, Министерството за правда, Академијата на судии и јавни обвинители, граѓанското општество и други стручни лица од оваа област.²⁵ На консултациите учествуваа 51 претставник од владиниот и невладиниот сектор, вклучувајќи го и националното лице за контакт на ОВП од МИОА. Меѓутоа, поради проблемите со Отворениот судски совет дискутирани во Дел 1 (Клучни согледувања), заложбите не беа започнати, а засегнатите страни не се сретнаа во текот на спроведувањето.

Сообразност со минималните барања

НМИ оценува дали земјите-членки ги исполнуваат минималните барања според Стандардите за учество и заедничко креирање на ОВП за потребите на процедурален преглед.²⁶ За време на заедничко креирање, Северна Македонија постапуваше според процесот на ОВП. Двете минимални барања наведени подолу мора да го постигнат најмалку на нивото на „во тек“ за да се смета дека земјата постапувала според процесот на ОВП.

Легенда:

Зелено = Ги исполнува стандардите

Жолто = Во тек (преземени се чекори за исполнување на стандардот, но стандардот не е исполнет)

Црвено = Нема докази за делување

Постапуваше ли согласно процесот на ОВП во периодот на спроведување?	
Владата одржуваше ОВП репозиториум кој е достапен онлајн, е ажуриран најмалку еднаш во текот на циклусот на акцискиот план и кој содржи докази за развој и спроведување на акцискиот план.	Зелено
Владата ѝ обезбедила информации на јавноста за акцискиот план во периодот на спроведување.	Жолто

¹³ Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ECE) и Центарот за граѓански комуникации се главните граѓански организации вклучени во Советот на ОВП. Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт).

¹⁴ Видете: Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, ОВП на Северна Македонија, <https://ovp.gov.mk/dokumenti/>

¹⁵ Гордана Димитровска (Gordana Dimitrovska) (МИОА), интервју со Независниот механизам за известување, 19 декември 2023 година.

¹⁶ Видете: Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, ОВП на Северна Македонија, https://ovp.gov.mk/council_sessions/%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%81%d1%82%d0%b8%d1%82%d1%83%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-2/

¹⁷ Видете: Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, ОВП на Северна Македонија, <https://ovp.gov.mk/%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%BE%D0%B2%D0%BF/%D1%81%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8/>

¹⁸ Дарко Антик (Darko Antik) (ECE), интервју од Независниот механизам за известување, 29 март 2024 година, Видете и: ¹⁹ <https://ovp.gov.mk/wp-content/uploads/2024/03/7.-Informacija-so-Finalen-Izvestaj-za-samoocenuvanje-NAP5-2021-2023.docx>

²⁰ Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, ОВП на Северна Македонија, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%98%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b8-%d1%83%d1%81%d0%bb%d1%83%d0%b3%d0%b8-%d0%b8-%d0%bf%d0%be%d0%bb%d0%b8%d1%82%d0%b8%d0%ba%d0%b8-%d1%82%d0%b5%d0%bc%d0%b5%d0%bb%d0%b5%d0%bd%d0%b8-%d0%bd%d0%b0-%d0%b3%d1%80/

²¹ Организиран како дел од Глобалната недела на законодавна отвореност #GLOW2020, заеднички организиран со Мрежата на отворен парламент (OPeN).

²² Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт).

²³ Институт за демократија Societas Civilis Скопје, Национален демократски институт, ФООМ, Здружение на јавни службеници во Северна Македонија, ЕКОЗВОН, Рурална коалиција и регионален директор на ОВП за Европа.

²⁴ Златко Атанасов, интервју со независниот механизам за известување, 2 април 2024 година.

²⁵ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт).

²⁶ Имајте предвид дека идната проценка на Независниот механизам за известување ќе се фокусира на усогласеноста со ажурираните стандарди за заедничко креирање и учество на ОВП кои станаа правосилни на 1 јануари 2022 година, <https://www.opengovpartnership.org/ogp-participation-co-creation-standards/>.

Дел IV. Методологија и индикатори на независниот механизам за известување

Овој извештај ја поддржува отчетноста и учењето на членовите преку проценка на (i) нивото на завршување за спроведувањето на заложбите, (ii) раните резултати за заложбите со високо ниво на исполнување идентификувани како ветувачки или кои дале значителни резултати преку спроведувањето и (iii) практики за учество и заедничко креирање во текот на циклусот на акцискиот план. НМИ го започна истражувачкиот процес по првата година од спроведувањето на акцискиот план со развој на план за истражување, прелиминарна истражувачка работа и верификација на доказите обезбедени во ОВП репозиториумот во земјата.²⁷

Во 2022 година, ОВП започна процес на консултации за заедничко креирање нова стратегија за 2023-2028 година.²⁸ НМИ повторно ќе ги разгледа своите производи, процеси и индикатори откако ќе заврши заедничкото креирање на стратегијата. Дотогаш, извештаите за резултати ќе продолжат да ги оценуваат истите индикатори како и претходните извештаи на НМИ:

Завршеност

Независниот механизам за известување го проценува нивото на завршеност за секоја заложба во акцискиот план, вклучувајќи ги и заложбите групирани во Прегледот на акцискиот план.²⁹ Нивото на завршеност за сите заложби се оценува како едно од следниве:

- *Не се достапни докази*
- *Не е започнато*
- *Ограничено*
- *Значително*
- *Завршено*

Рани резултати

НМИ го проценува нивото на резултати постигнати од спроведувањето на заложбите кои имаат јасен фокус на отворено владеење, високо ниво на завршеност или покажуваат докази за постигнување рани резултати (како што е дефинирано подолу). НМИ ја разгледува очекуваната цел на заложбата пред нејзиното спроведување конкретниот контекст на земјата во која е спроведена заложбата, специфичната област на политиката и пријавените промени.

Индикаторот за раните резултати утврдува три нивоа на резултати:

- **Нема забележителни резултати:** Според собраните докази (преку истражувачка работа, интервјуа итн.), имплементирањето на заложбата на отворената влада доведе до мали или никакви позитивни резултати. По процената на активностите спроведени во периодот на спроведување и неговите резултати (доколку ги има), НМИ не најде значителни промени во однос на:
 - подобрување на практиките, политиките или институциите кои управуваат со областа на политиката или во рамките на јавниот сектор,

- подобрување на условите кои овозможуваат градење доверба меѓу граѓаните и државата.
- **Умерени резултати:** Според собраните докази (преку истражувачка работа, интервјуа итн.), спроведувањето на заложбата на отворената влада доведе до позитивни резултати. По процената на активностите спроведени во периодот на спроведување и неговите исходи (доколку ги има), НМИ не најде значителни промени во однос на:
 - подобрување на практиките, политиките или институциите кои управуваат со областа на политиката или во рамките на јавниот сектор или
 - подобрување на условите кои овозможуваат градење доверба меѓу граѓаните и државата.
- **Значителни резултати:** Според собраните докази (преку истражувачка работа, интервјуа итн.), спроведувањето на заложбата на отворената влада доведе до значителни позитивни резултати. По процената на активностите спроведени во периодот на спроведување и неговите исходи (доколку ги има), независниот механизам за известување најде значителни промени во однос на:
 - подобрување на практиките, политиките или институциите кои управуваат со областа на политиката или во рамките на јавниот сектор или
 - подобрување на условите кои овозможуваат градење доверба меѓу граѓаните и државата.

Значителните позитивни резултати покажуваат дека за овие промени (како што се дефинирани погоре) има јасни очекувања дека ќе бидат одржливи со текот на времето.

Овој извештај го подготви Независниот механизам за известување во соработка со Лилјана Цветаноска, а беше разгледан од Герман Емануеле, надворешно стручно лице на НМИ. Методологијата на НМИ, квалитетот на производите на НМИ и процесот на преглед се надгледувани од Меѓународниот панел на стручни лица (МПСЛ) на НМИ.

Овој процес на преглед, вклучувајќи ја и процедурата за вклучување на добиените коментари, е подетално наведен во Дел III од Прирачникот за процедури³⁰ и во Прегледот на акцискиот план за Северна Македонија 2021-2023 година. За повеќе информации, погледнете во делот „Преглед на независниот механизам за известување“ на веб-локацијата на ОВП.³¹ Поимник за термините на независниот механизам за известување и ОВП е достапен на веб-страницата на ОВП.³²

²⁷ Северна Македонија, складиште на ОВП, пристапено на 4 мај 2024 година, <https://ovp.gov.mk/>

²⁸ Видете ОВП, Креирање на иднината на ОВП заедно: Стратешко планирање 2023-2028, <https://www.opengovpartnership.org/creating-ogps-future-together/>

²⁹ Независниот механизам за известување ги групира заложбите што споделуваат заедничка цел на политиката за време на процесот на преглед на акциониот план. Во овие случаи, независниот механизам за известување проценува „потенцијал за резултати“ и „рани резултати“ на ниво на група на заложби. Нивото на завршување се оценува на ниво на посветеност. За повеќе информации за тоа како независниот механизам за известување ги групира заложбите, видете го Делот IV за Методологијата и Индикаторите за Независниот механизам за известување од Прегледот на акцискиот план.

³⁰ Независен механизам за известување, *Прирачник за процедури на IRM, V.3*, 16 септември 2017 година, <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual>

³¹ Отворено владино партнерство, *Преглед на IRM*, <https://www.opengovpartnership.org/irm-guidance-overview/>

³² Отворено владино партнерство, *Поимник на ОВП*, <https://www.opengovpartnership.org/glossary/>

Анекс I. Податоци за заложбите³³

Заложба 1.1: Јавно објавување на вистинските сопственици во компаниите на кои им се доделуваат договори за јавни набавки

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Според оваа заложба, Бирото за јавни набавки (БЈН) имаше цел да објави на Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН) информации за вистинските сопственици на компаниите на кои им се доделуваат државни тендери. Оваа заложба имаше ограничено завршување. БЈН, Централниот регистар на Република Северна Македонија (ЦРРНМ) и други членови на работната група, вклучувајќи и граѓански организации, Министерството за финансии и Управата за финансиско разузнавање, постигнаа договор за критериумите за објавување на вистинската сопственост во договорите за јавни набавки, вклучувајќи ги и средствата за објавување на овие информации и за пренос на податоци преку национална платформа за интероперабилност. ЦРРНМ и БЈН подготвија меморандум за соработка и почнаа да ги развиваат софтверските решенија.³⁴ Меѓутоа, Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам и Законот за јавни набавки треба да се изменат пред да се објават податоците за вистинските сопственици.³⁵ Оваа заложба продолжува во акцискиот план за 2024-2026 година. Новата заложба има цел да ги објави имињата на вистинските сопственици на компаниите понудувачи и на компаниите со склучени договори за јавни набавки, концесии и јавно-приватно партнерство (ЈПП). За успешно спроведување, ќе треба да се разгледа правната основа за објавување на имињата на вистинските сопственици.

Заложба 1.2: Проактивно објавување на информации на официјалните веб-страници на институциите

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше за цел сите јавни институции проактивно да објавуваат информации и да известуваат за нивната усогласеност со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Од 1.449 регистрирани иматели на информации, околу 23 проценти покажале проактивна транспарентност со исполнување на нивните заложби.³⁶ Спротивно на тоа, околу 67 проценти од субјектите не биле проактивно транспарентни, а околу 7 отсто биле делумно транспарентни. Извештајот за самооценување не ги споредува овие проценти со состојбата пред акцискиот план. Според Индексот на активна транспарентност за 2021 година од Центарот за граѓански комуникации, во просек, јавните институции на министерствата објавиле 79 проценти од потребните информации.³⁷ Во однос на останатите достигнувања, Агенцијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер примила годишни извештаи од 96,86 проценти од субјектите со законска обврска да поднесат

извештај за усогласеност, вкупно 1.404 поднесоци.³⁸ Агенцијата го подготви годишниот извештај за 2022 година.³⁹ Меѓутоа, од причина што само 23 проценти од јавните институции проактивно ги објавиле своите информации во споредба со 50 проценти, кои беа целта, заложбата беше ограничена. Истражувачот на НМИ се обиде да контактира со граѓанската организација наведена во акцискиот план за да добие дополнителни информации, но не доби одговор.

Заложба 1.3: Објавување на основните информации за јавните набавки на официјалните веб-страници на институциите

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел договорните органи да создадат јазичиња на своите веб-страници за објавување на сите информации и документи поврзани со нивните јавни набавки, вклучувајќи и линкови до огласи за набавки на ЕСЈН. На 40-тата седница во 19 април 2022 година, Владата ги задолжи сите буџетски корисници, државните јавни претпријатија и акционерските друштва во државна сопственост да ги објават податоците за јавните набавки и им препорача на единиците на локалната самоуправа (ЕЛС) на своите веб-страници да креираат јазичиња за јавни набавки и да ги објавуваат документите наведени во заложбата.⁴⁰ 120 од 1.332 институции ги креирале овие јазичиња.⁴¹ Од причина што ова е помалку од целта на заложбата од 50 проценти, завршувањето беше ограничено.

Заложба 1.4: Унапредување на пристапот до информации и бројот на отворени податоци објавени од единиците на локалната самоуправа (ЕЛС)

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Умерени резултати

Оваа заложба имаше цел 30 ЕЛС да објават најмалку пет збирки на податоци во отворен формат. Одредбата беше спроведена за проект на УСАИД од страна на граѓанската организација Метаморфозис. 20 ЕЛС учествуваа во првиот циклус на поддршка, што доведе до отворени над 300 нови збирки на податоци.⁴² 24 нови ЕЛС отворија над 270 збирки на податоци во текот на вториот циклус.⁴³ Меѓутоа, според Индексот на отвореност на Метаморфозис, просечната отвореност на ЕЛС била околу 25 проценти во 2021 година⁴⁴ и 27 проценти за 2022 година,⁴⁵ при што заклучоците од двата индекса се дека ЕЛС имаат ниски стандарди во однос на транспарентноста, следењето и надзорот над нивната работа. Меѓутоа, достигнувањата се завршени, затоа што учествувале над 30 општини, се организирале организирани две обуки и планираните извештаи биле објавени.

Заложба 1.5: Овозможување на слободен пристап до податоци за граѓански организации

<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Значително ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да објави податоци за граѓанските организации во Северна Македонија во отворен формат и на едно место. Податоците за граѓанските организации се објавени во отворен формат на порталот на Централниот регистар⁴⁶ и се ажурираат на секои две недели⁴⁷ Бројот на регистрирани здруженија според Централниот регистар заклучно со 26 април 2024 година изнесува 15.563. Пристапот до извештаите со приспособливи податоци за граѓанските организации е достапен за буџетските корисници (централна и локална власт). Беа спроведени обуки за јавните службеници на централно ниво,⁴⁸ но нема информации дали се одржани обуки за локалните власти, ниту информации дали е формирана работната група (достигнување 1.5.3). Податоците се преземени од Централниот регистар 954 пати и 13 пати од националниот портал за отворени податоци заклучно со 7 декември 2022 година, но не е јасно како податоците биле користени од оние што пристапиле до нив. Иако оваа заложба обезбеди единствено место (табела на Excel) за информации за сите граѓански организации, овие податоци претходно беа достапни преку функцијата за пребарување на Централниот регистар.</p>	

Заложба 1.6: Фискална транспарентност и отчетност на локално ниво и подобрена вклученост на граѓаните преку иновативни механизми и алатки

<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Значително ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше за цел да продолжи да ја подобрува транспарентноста и учеството на јавноста во буџетскиот процес на ЕЛС, ставајќи акцент на иновативни алатки и вклучување на маргинализирани групи. Според извештајот за самооценување, над 50 проценти од ЕЛС своите финансиски извештаи за реализација на буџетот ги објавуваат на контролната табла со финансиски индикатори. Податоците вклучуваат информации за тековното оперативно салдо, капиталното салдо, приходите и расходите по категорија, заложбите итн.⁴⁹ Десет ЕЛС воспоставиле алатки за полесен пристап до информациите и механизми за учество на граѓаните во одлучувањето и поставувањето на приоритети, што не соодветствува со заложбата која имаше за цел да се воспостават 20 алатки во 20 ЕЛС. Во извештајот од самооценување не се споменува дали се постигнати минималните 80 консултации со граѓаните. Истражувачот на НМИ не најде податоци за тоа колку се задоволни граѓаните од информациите за трошењето на општинските буџети, па затоа е тешко да се проценат какви било рани резултати.</p>	

Заложба 2.1: Јавните набавки како отворени податоци

<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Умерени резултати
<p>Според оваа заложба, Бирото за јавни набавки (БЈН) имаше цел да обезбеди податоци за јавните набавки во отворен формат, особено како извоз на вредности одделени со запирка (CVS). Завршени се и двете достигнувања предвидени во акцискиот план: изготвен е план и објавен на веб-страницата на ОВП,⁵⁰ а договорите се објавени на веб-локацијата e-nabavki.gov.mk. НМИ се обиде да стапи во контакт со БЈН и релевантните граѓански организации за да дознае повеќе за раните резултати постигнати со оваа заложба, но не доби никаков одговор.</p>	
<p>Заложба 2.2: Унапреден механизам за следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Умерени резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да воспостави алатка за проверка на имотната состојба на избраните и именуваните функционери. Новите софтверски решенија за регистар на избрани и именувани лица и за електронско пријавување на имотната состојба и интереси се во функција од К4 2023 и јануари 2024 година.⁵¹ До крајот на периодот на акцискиот план, новиот формулар кој содржи информации по 1 јануари 2024 година сè уште не беше пополнет од оние кои имаат обврска да го направат тоа. Последното ажурирање на формуларите на крајот од извештајниот период беше до 1 јануари 2024 година. Меѓутоа, од на акцискиот план (август 2023 година), оваа заложба се имплементира и сега се достапни податоци од 1 јануари 2024 година. Достапни се податоци за недвижен и движен имот, банкарски сметки и заштеди како за избраниот/именуваниот функционер, така и за нивното потесно семејство.⁵²</p>	
<p>Заложба 2.3: Јавно објавување на предметите за изборот на избрани / именувани лица од Владата на РСМ како раководители на институции.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да објави информации за изборот и назначувањето на раководители и директори во јавните институции. Кабинетот на заменик-претседателот на Владата, задолжен за политики на добро владеење, го започна процесот, но ниту една релевантна информација не беше објавена, затоа што Кабинетот се повлече од активностите на 26 декември 2022 година. Според акцискиот план, водечка институција за оваа заложба е Генералниот секретаријат на Владата.⁵³ Нејасно е зошто Кабинетот на заменик-претседателот го започнал процесот.</p>	

Заложба 3.1: Услуги и политики темелени на граѓанските приоритети од областа на вработувањето

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Значителна	● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Умерени резултати

Оваа заложба имаше цел да етаблира координативно тело за граѓанското општество и владини претставници за следење и спроведување на политиките во секторот за вработување. Сите достигнувања се завршени. Формирано е координативно тело, а веб-страницата на Агенцијата за вработување сега ја вклучува платформата за информирање, следење и вклучување на граѓаните во политиките за вработување.⁵⁴ Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ) ја поддржа заложбата со развивање прашалник во соработка со други граѓански организации со кој се анкетираа 1.003 домаќинства за невработеност во четири општини. ЕСЕ ги анализираше резултатите и ги сподели со Агенцијата за вработување за нејзиниот следен оперативен план. За правата за вработување се едуцираа 998 лица. Според ЕСЕ, оваа заложба помогна да се подигне свеста за правата на невработените лица, но тешко е да се утврди дали истата ги направи политиките за вработување повеќе фокусирани на граѓаните.⁵⁵ Шестиот акциски план (2024-2026) вклучува заложба (2.1) за продолжување на овие напори.⁵⁶ Новата заложба вклучува воспоставување постојана процедура за консултации и собирање предлози од засегнатите страни за креирање мерки, политики и услуги за вработување.

Заложба 3.2: Услуги и политики темелени на граѓанските приоритети од областа на превентивната здравствена заштита

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Значителна	● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да етаблира координативно тело од граѓанското општество и владини претставници за следење и спроведување на политиките во здравствениот сектор. Министерството за здравство испрати список до ЕСЕ со номинирани лица за координативно тело.⁵⁷ Се одржа само еден состанок, на кој се разговараше за можностите за добивање средства.⁵⁸ Извештајот за самооценување опишува други активности поврзани со превентивната здравствена заштита, но надвор од опсегот на оваа заложба.⁵⁹

Заложба 3.3: Услуги и политики темелени на граѓанските приоритети од областа на образованието

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Значителна	● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да го подобри пристапот до образовни материјали. Одржана е средба на која ЕСЕ, Фондацијата Отворено општество-Македонија (ФООМ) и МИОА го информираа Министерството за образование и наука и Бирото за образование за заложбата откако се именуваше ново лице за контакт во тоа министерство. Во извештајот за самооценување е наведено дека лица за контакт биле номинирани во средните училишта во одредени општини кои требало да бидат одговорни за заложбата, но ниту една од активностите не била започната.⁶⁰

Заложба 3.4: Локалните политики и услуги засновани на приоритетите на граѓаните

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба се заснова на претходни заложби поврзани со овозможување придонес на граѓаните во креирањето и буџетирањето на локалните услуги. Министерството за локална самоуправа (МЛС) подготви кодекс за транспарентност на локално ниво со поддршка на УСАИД.⁶¹ Иако кодот не е правно обврзувачки, обезбедува стандарди за објавување информации во согласност со законските барања на земјата. Кодот исто така повикува на онлајн алатка за комуникација и консултации, како и календар на консултативни активности, но нема докази дека оваа алатка е креирана. Заложбата 2.5 од акцискиот план 2024-2026 ги продолжува напорите за инкорпорирање на електронски консултации во процесите на донесување одлуки.

Заложба 3.5: Достапни е-услуги во рурални области

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Не ● Можност за резултати: Нејасно	● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да ја промовира употребата на електронски услуги и дигитални вештини кај руралното население. Според веб-страницата на ОВП, до јуни 2023 година, ниту една од активностите не била започната.⁶² На порталот <https://uslugi.gov.mk/> се наведени 80 услуги од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, но само за една од овие услуги може да се аплицира онлајн.⁶³ Според извештајот за самооценување, процесот на дигитализација е одложен поради новото институционално одредување приоритети во рамките на ИПА проектот, кој најверојатно требаше да ги финансира овие активности.⁶⁴

Заложба 3.6: Зголемување на пристапот до загарантираните облици на заштита на жртвите на трговија со луѓе.

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да ја зајакне борбата против трговијата со луѓе во Република Северна Македонија и да обезбеди ефективна заштита на жртвите. Националната комисија за борба против трговијата со луѓе одлучи да формира три мобилни тимови (достигнување 3.6.1.), но проектот за формирање на овие тимови не започна.⁶⁵ Во извештајот за самооценување се споменува формирање оперативен тим, составен од Министерството за внатрешни работи, Основното јавно обвинителство и Министерството за труд и социјална политика. Овој тим одлучува за идентификување и следење на случаите за жртви на трговија со луѓе. Сепак, не е јасно дали ова се однесува на достигнувањето 3.6.1 за формирање мобилни тимови во општините Охрид, Штип и Струга. Комисијата формираше електронска база на податоци за идентификација на жртвите (достигнување 3.6.2.) која не е јавно достапна и изработи неколку анализи и документ за јавна политика.⁶⁶ Исто така, одржа три обуки за медицинскиот персонал во периодот на спроведување (достигнување 3.6.6.) што беше помалку од планираните две обуки годишно. Програмата за обесштетување беше усвоена во 2022 година, но извештајот за самооценување не обезбедува информации за нејзиното спроведување (планот имаше цел да презентира информации за спроведувањето на оваа програма), иако имаше одредени промотивни активности.⁶⁷ Спроведувањето на останатите достигнувања не е започнато.⁶⁸

Заложба 3.7: Унапредување на механизмите за заштита за жртвите од вознемирување на работното место

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба вклучуваше споделување информации до вработените за нивните права, избор на посредници за решавање на случаите на вознемирување и консултации со практичари за финализирање на Законот за заштита од вознемирување на работното место (Закон за мобинг). До март 2022 година беа отворени два „СОС“ линкови за пријавување вознемирување, дистрибуирани се брошури за правата на вработените (достигнување 3.7.1), два регионални семинари со 120 учесници и три национални работилници за 80 учесници беа одржани од страна на Центарот за солидарност АФЛ-ЦИО, а одржани се и две обуки за Синдикатот за 25 претставници, но не е јасно кој ги одржал овие обуки (достигнување 3.7.2.).⁶⁹ Формирана е работна група за подготовка на измените и дополнувањата на Законот за заштита од вознемирување на работното место, но во извештајот за самооценување не дава информации за постигнатото. Собранието на Република Северна Македонија го донесе Законот за ратификација на Конвенцијата за елиминирање на насилството и вознемирувањето на полето на трудот во 2019 година (К190).⁷⁰

Заложба 3.8: Овозможување на пристап до терапија и здравствени услуги на лица кои употребуваат дроги по издржување на казна затвор

<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Не ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да го олесни пристапот до здравствена заштита и рехабилитација за лицата кои користат наркотични средства откако ќе отслужат затворска казна. Не беше воспоставена програма за поедноставување на постапката за вадење лична карта за лицата кои користат наркотични средства на кои им недостасува лична карта при издржување затворска казна. Не е воспоставен систем за соработка меѓу дневните центри за превенција и третман на злоупотреба и зависност од наркотични средства, Управата за извршување санкции, ФЗОМ, Министерството за внатрешни работи и граѓанските организации.⁷¹</p>	
<p>Заложба 4.1: Унапредување на заштитата на сексуалните работници и лицата кои употребуваат дроги</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Умерени резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да ги заштити човековите права на сексуалните работници и лицата кои користат наркотични средства, преку подобрување на професионализацијата на полицијата и затворскиот персонал кога се занимаваат со вакви случаи. Според извештајот за самооценување, во текот на спроведувањето, обучени се 744 полициски службеници за справување со ранливи категории на лица, вклучувајќи и сексуални работници и лица кои користат наркотични средства, 125 затворски службеници добија обука за постапување со сексуални работници и лица кои користат наркотични средства. Сега има 11 соби за испрашување опремени со видео надзор во полициските станици на подрачјето на Скопје, од кои девет се во функција. Со видео надзор се опремени и просториите за испрашување во полициските станици во Гостивар, Тетово, Прилеп, Кичево, Штип, Радовиш и Берово, што е повеќе од целните пет во акцискиот план.⁷² Можноста за пристап до снимките од испрашувањето од страна на адвокатите и обвинетите е превентивна мерка која најверојатно ќе ги намали прекршувањата на правата на притворениците.</p>	
<p>Заложба 4.2: Унапредување на пристап до правда на социјално загрозени и граѓани во социјален ризик</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да го промовира пристапот до правдата за корисниците на социјална помош и за граѓаните со социјален ризик. Достигнувањата вклучуваа развивање на внатрешни упатства за собирање податоци за материјалната, финансиската и имотната состојба на домаќинствата и членовите на семејството.</p>	

Според самооценувањето, не била започната никаква активност.⁷³

Заложба 4.3: Пристап до правда за жени кои претрпеле семејно насилство

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Значително	● Завршеност: Значително ● Рани резултати: Умерени резултати

Оваа заложба имаше цел да го подобри собирањето и објавувањето податоци меѓу јавните институции, судовите, полицијата и центрите за социјална работа за случаите на семејно насилство. Според извештајот за самооценување, донесени се два правилници за евидентирање на податоците за семејното насилство во судовите и јавните обвинителства.⁷⁴ Судовите назначуваат надлежни судии, а националната стратегија за заштита на жртвите на семејно насилство беше усвоена во 2024 година. Според претставник на ЕСЕ, податоците за случаите на семејно насилство биле корисни за креирање на овој документ.⁷⁵ Министерството за внатрешни работи редовно објавува податоци за семејно насилство од мај 2022 година <https://www.data.gov.mk> и <https://mvr.gov.mk/default>, започнувајќи со К1 2022 година. Меѓутоа, податоците од судовите во врска со мерката за итна заштита не се објавени, а судовите сè уште треба да ги подобрат своите системи за податоци за да содржат информации за сите постапки поврзани со случаите на семејно насилство.⁷⁶ Работата сè уште е во тек за достигнувањата 4.3.1, 4.3.4 и 4.3.6. Заложбата 3.2 во акцискиот план 2024-2026 ги продолжува овие напори со тоа што се фокусира на спречување на насилството врз жените.

Заложба 4.4: Правно зајакнување на граѓаните преку достапни информации и отворени институции

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да го измени Законот за бесплатна правна помош (ЗБПП) за да обезбеди посеопфатна заштита и пристап до бесплатна секундарна помош насекаде. Исто така, имаше цел да создаде јавно достапен регистар на поединци и институции лиценцирани за форензика кои може да служат како вештаци за случаи кои вклучуваат бесплатна правна помош.

Не е постигнат напредок во однос на обезбедувањето бесплатна експертиза за лицата на кои им е доделена секундарна правна помош. Советот на Европа и Македонското здружение на млади правници спроведоа анализи⁷⁷ за тоа како да се обезбеди пристап до експертиза, откако Бирото за експертиза се трансформираше во Биро за проценка. Меѓутоа, се чека усогласувањето на ЗБПП со новиот Закон за вештачење од 2023 година, што оневозможи спроведување на некои од достигнувањата.⁷⁸ Министерството за правда обезбеди поголема видливост и достапност на информациите за ЗБПП за лицата со дислексија, лицата со попречен вид и слух и за припадниците на јазичните малцинства. Покрај тоа, Министерството ја приспособи својата веб-страница,

вклучувајќи ја и веб-страницата за правна помош, за лицата со попречен вид и слухот, како и за етничките малцинства.⁷⁹ Понатамошни подобрувања на системот за бесплатна правна помош, вклучувајќи измени на ЗБПП и обуки, се вклучени во шестиот акциски план според Заложбата 3.1.

Заложба 5.1: Намалување на ефектите од климатските промени и заштита на животната средина од земјоделските активности

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да го зголеми пристапот на руралното население до информации за негативните ефекти од климатските промени и загадувањето и да промовира добри земјоделски практики. Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството одржа обука меѓу руралното население за добри земјоделски практики, но нема информации за бројот и присутните. Треба да се донесе правилник со минимални услови за добра земјоделска практика и со пропишани санкции.⁸⁰ Заложбата 5.2 од шестиот акциски план има цел да продолжи со зголемување на свеста кај граѓаните за активностите на јавните институции одговорни за справување со климатските промени.

Заложба 5.2: Пристап до информации за нивото на аерозагадување

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Значително ● Рани резултати: Умерени резултати

Оваа заложба имаше цел да обезбеди веродостојни информации за загадувањето на воздухот во Северна Македонија, вклучувајќи и мобилна апликација за квалитетот на воздухот. Во 2021 година беа извршени надградби на системот за управување со податоци „AIRVIRO“,⁸¹ а беа набавени и нови инструменти за следење кои ќе ги заменат застарените во станиците за следење на квалитетот на воздухот. Тие вклучуваат четири инструменти за ПМ10, осум инструменти за ПМ5, осум за азотни оксиди, два за озон и четири инструменти за евиденција на податоци. Во јануари 2021 година беа набавени примероци на воздух со мал волумен. Во декември 2021 година беа инсталирани нови мерни инструменти, вклучувајќи и за јаглерод моноксид, сулфур диоксид и озон. Во 2022 година заврши процесот на набавка на резервни делови, со што се обезбеди континуирано функционирање на системите за следење преку средствата на ИПА.⁸² Овие напори помогнаа да се подобри пристапот до информации за граѓаните за нивоата на загаденост на воздухот во некои општини во споредба со пред акцискиот план.⁸³ Меѓутоа, на крајот од акцискиот план, тендерската спецификација и документација за мобилната апликација не беше финализирана.⁸⁴

Отворен парламент

Заложба 1.1: Изработка портал за отворени податоци за полесен пристап до

информации за граѓаните	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Значително ● Рани резултати: Умерени резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да создаде портал за отворени податоци за Собранието на Република Северна Македонија. Порталот е креиран во мај 2022 година.⁸⁵ Првично, беа идентификувани 22 збирки на податоци, но Собранието планира да ја дополни оваа листа со други збирки на податоци. Во моментот на пишување на овој извештај, објавени се 17 збирки на податоци, вклучувајќи податоци за годишните сметки на Собранието, планови за јавни набавки, информации за пратеници и работни групи. Собранието тековно ги завршува останатите.⁸⁶ Во тек е работата и за поврзување на порталот со другите софтверски системи на Собранието, како што се електронскиот парламент и софтверот за планирање ресурси на претпријатијата.</p>	
Заложба 1.2: Платформа за предлози и иницијативи од граѓаните до законодавната власт и регистар на граѓански организации	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Ограничено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да развие платформа за граѓаните да поднесуваат предлози до пратениците и да се информираат за јавните собраниски настани. Извештајот за самооценување ги дискутира плановите за заложбата, но не споменува дали Собранието ја креирало платформата за граѓанските организации.⁸⁷ Само регистрирани организации може да ја користат платформата. Според правилата за користење, граѓанските организации може да ги следат случувањата само на теми од нивен интерес, но без можност за учество.⁸⁸ Од причина што првично се очекуваше платформата да биде отворена за граѓаните, не само за регистрираните граѓански организации, НМИ го оценува завршувањето како ограничено.</p>	
Заложба 1.3: Дигитална безбедност преку дигитални потписи за пратеници и собраниската служба	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Не ● Можност за резултати: Нејасно 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да овозможи електронски потписи од пратениците и собраниските служби во случај да не може физички да присуствуваат на пленарните и работните седници на комисиите. Воведувањето сертификати за дигитален потпис за пратениците е условено со законски измени, кои не се случија. Од таа причина, заложбата не беше започната.⁸⁹</p>	

Заложба 2.1: Изработка на нова веб-страница за Собранието

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Умерени резултати

Оваа заложба беше пренесена од акцискиот план 2018-2020 година. Главните недостатоци на старата веб-страница на Собранието беа недоволната содржина за работата на Собранието, законодавниот процес, гласањето на пратениците во Собранието и ограничениот пристапност за лицата со попречен вид. Договорот за развој на нова веб-страница беше склучен на 5 јуни 2021 година со средства од Програмата за поддршка на Собранието. Новата веб-страница беше активирана во мај 2022 година и изгледа дека решава многу од горенаведените недостатоци.⁹⁰ Покрај тоа, се вршат интервенции засновани на потреби во однос на софтверското решение, за усогласување на веб-страницата со потребите на корисниците, особено за подобрување на нејзините функции за пребарување. Според извештајот за самооценување, дури и во раната фаза на објавување, веб-страницата забележала зголемена посетеност. На пример, во јуни 2022 година, веб-страницата имала 19.700 посети, додека во јули таа бројка се искачила на 25.600 посети. Во ноември 2022 година, забележани се просечно 4.900 посети дневно, тренд што продолжил и во 2023 година.⁹¹ Иако овие бројки сугерираат дека често се пристапува на веб-страницата, без бројот на посети на претходната веб-страница, тешко е да се споредат промените во посетеноста за новата веб-страница.

Заложба 2.2: Целосно функционален собраниски ТВ канал

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Значително ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да развие телевизиски канал за Собранието. Склучен е договор за исполнување на заложбата, а во одделот за поддршка на каналот беа ангажирани седум вработени. Каналот сега е функционален.⁹² Измените на Законот за Собранието од 29 јули 2021 година обезбедија правна рамка за понатамошен развој на студиото на каналот. Меѓутоа, не е јасно дали овие технички подобрувања доведоа до подобра програма или поголема гледаност. Понатамошни подобрувања на каналот се планирани во шестиот акциски план во заложбата 2 од третиот акциски план за отворен парламент.

Заложба 2.3: Изработка на софтверско решение за јавно следење на законодавниот процес

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Умерени резултати

Според оваа заложба, Собранието имаше цел да набави софтвер за јавноста да може да ги следи во реално време фазите на предложените закони и да дозволи пребарување врз основа на предложен закон. Софтверското решение дава преглед на статусот на секоја точка од дневниот ред на пленарната или комисиската седница, детали за секое читање, како и придружна документација во однос на секоја точка.⁹³ Достапни се детали за секоја сесија, како и стенографски записи за пленарни седници и за комисији.⁹⁴ Исто така, сега е можно да се следи законодавниот процес по фази.⁹⁵

Заложба 2.4: Отворање на софтвер за е-архива за пребарување од јавноста

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Со оваа заложба, Собранието имаше цел да ја отвори својата електронска архива за јавноста. Собранието не можеше да најде решение кое ќе овозможи пристап до електронската архива без да се загрози безбедноста, па оваа заложба не беше започната.⁹⁶

Заложба 2.5: Набавка на камери и опрема за интернет пренос на собраниските седници

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Националниот демократски институт (НДИ) ги набави камерите за онлајн пренос на парламентарните седници во септември 2022 година. Камерите беа поставени во Собранието. Заложбата беше завршена, но за да може да се утврдат нејзините ефекти, нема информации колку седници се пренесуваат на веб-страницата на Собранието.⁹⁷

Заложба 3.1: Изработка на репортажи за запознавање на јавноста за промовирање за канцелариите за контакт со граѓаните

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Нејасно	● Завршеност: Завршено ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Собранието ја промени оваа активност во периодот на спроведувањето. Во соработка со НДИ, Претседателството одлучи да спроведе „Парламентарен караван“ со промотивни содржини за Собранието во 12 градови низ државата.⁹⁸ Целта беше да се презентира нивната работа, да се запознаат граѓаните со пратениците од нивниот град, а граѓаните да се запознаат со улогата и работата на канцелариите и помошниците на пратениците. Повратните информации од граѓаните беа позитивни, нагласувајќи ја важноста од почесто одржување на вакви настани.⁹⁹ Имаше и промотивни видео-интервјуа со граѓани и медиумско покритие, како и директен контакт со пратеници, од страна на 49-

те пратеници кои посетија 13 градови за лично да разговараат со граѓаните. Видео-интервјуата обезбедија различни погледи, вклучувајќи и негативни коментари, на пример, граѓаните коментираа дека немаат доверба во Собранието. Ова обезбеди поголема видливост на Собранието и го подобри пристапот на граѓаните до пратеничките канцеларии, иако повеќето од нив не биле користени. Ваквите иницијативи, на постројкуриран начин, би можеле да го зголемат ангажманот на граѓаните во јавниот живот. Оваа заложба е продолжена во акцискиот план на Отворениот парламент 2024-2026 како Заложба 4.

Заложба 3.2: Промовирање на Отвореното владино партнерство

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Нејасно	● Завршеност: Значително ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Во рамките на оваа заложба се реализираа повеќе активности. За време на Неделата на отворена влада 2022 година, некои од активностите на Собранието на ОВП беа промовирани преку социјалните мрежи, поддржани од Програмата за поддршка на Собранието. Координаторот на ОВП за Собранието учествуваше на панел дискусија на Меѓународната конференција за отворени податоци 2022 година, а пратениците учествуваа на регионални настани. НДИ организираше работилница за граѓанското општество и вработените во Собранието, што доведе до формирање на три подгрупи за спроведување на акцискиот план за 2021-2023 г.¹⁰⁰ Извештајот за самооценување не споменува дали е завршено достигнувањето за анализа на тенденциите на ОВП. За заложбата 3 од третиот акциски план за Отворен парламент е потребна надзорна дискусија во Собранието за да се расправа за акцискиот план за ОВП за 2024-2026 година.

Заложба 3.3: Набавка на софтверско решение за овозможување предвод од говор на текст

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да набави софтвер за автоматизирање на транскрипцијата на пленарните сесии и сесиите на комисиите од текст во аудио формат. Според извештајот за самооценување, активностите за оваа заложба не се започнати.¹⁰¹

Отворено судство

Заложба 1.1: Подобрување на електронскиот судски портал на РСМ (www.sud.mk)

<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Според оваа заложба, Врховниот суд ќе ги стандардизира судските информации на порталот http://www.sud.mk и ќе го направи порталот достапен за лицата со попречен вид. Според извештајот за самооценување, активностите за оваа заложба не се започнати.¹⁰² Оваа заложба, заедно со другите пет заложби за отворена правда, се пренесени во акцискиот план на Северна Македонија за 2024-2026 година.</p>	
<p>Заложба 1.2: Подобрување на односите со јавноста на судовите</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да развие петгодишна стратегија за транспарентност за судовите во Северна Македонија. Според извештајот за самооценување, активностите за оваа заложба не се започнати.</p>	
<p>Заложба 1.3: Подобрување на квалитетот и достапноста на податоците и информациите за функционирање на Судскиот совет</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Оваа заложба имаше цел да го зголеми количеството и квалитетот на информациите на веб-страницата на Судскиот совет, вклучувајќи ги и информациите за работа на Судскиот совет. Судскиот совет ќе развие и алатка за поплаки и жалби на граѓаните. Според извештајот за самооценување, активностите за завршување на оваа заложба не се започнати.</p>	
<p>Заложба 2.1: Зајакнување на надзорната улога на Судскиот совет врз транспарентноста на судовите</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена 	<ul style="list-style-type: none"> ● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати
<p>Според оваа заложба, Судскиот совет имаше цел да ја процени и да ја следи транспарентноста на претседателите на судовите и веб-страниците на судовите. Според извештајот за самооценување, активностите за оваа заложба не се започнати.</p>	
<p>Заложба 2.2: Подобрување/ унифицирање на структурата на извештаите на</p>	

судовите и квалитетот на податоците

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да ги обедини судските извештаи и да се погрижи да обезбедат квантитативни и квалитативни информации за работата на судовите. Според извештајот за самооценување, активностите за оваа заложба не се започнати.

Заложба 2.3: Подобрување на електронскиот систем за основна и континуирана обука на судиите

● Проверливост: Да ● Дали има јасен фокус на отворено владеење? Да ● Можност за резултати: Умерена	● Завршеност: Не е започнато ● Рани резултати: Нема забележителни резултати

Оваа заложба имаше цел да обезбеди пристап до материјали за професионално напредување на судиите и континуирана обука на судиите преку модерна електронска библиотека и електронска архива. Според извештајот за самооценување, активностите за оваа заложба не се започнати.

³³ Уреднички белешки:

1. За заложбите коишто се групирани: Проценката на можноста за резултати и „Рани резултати“ се спроведува на ниво на кластер наместо на ниво на индивидуална посветеност.
2. Кратките наслови на заложбите можеби се уредени за да бидат кратки. За комплетниот текст на заложбите, погледнете го акциониот план на Северна Македонија: <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-action-plan-2021-2023/>
3. За повеќе информации за проценката на дизајнот на заложбите, видете Преглед на акциониот план за Северна Македонија: <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-action-plan-review-2021-2023/>

³⁴ Влатко Наумовски (Vlatko Naumovski), интервју со независниот механизам за известување, 8 март 2024 година; Извештај за самооценување 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

³⁵ Влатко Наумовски (Vlatko Naumovski), интервју со независниот механизам за известување, 8 март 2024 година; Извештај за самооценување 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

³⁶ Според Индексот на активна транспарентност за 2021 година, развиен од Центарот за граѓански комуникации, министерствата и Владата во просек објавуваат 79 проценти од потребните информации, додека општините објавуваат само 60 проценти. Поединечните проценти пресметани по институција се движат од 10 до 100 проценти. Истото истражување спроведено меѓу јавните претпријатија покажува дека објавуваат 41 проценти од бараните информации.

³⁷ Центар за граѓански комуникации, Индекс на активна транспарентност од 2021 година, https://www.ccc.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=441:-2021-&lang=en&Itemid=

³⁸ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

³⁹ <https://aspi.mk/wp-content/uploads/2023/03/%D0%93%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%A8%D0%95%D0%9D-%D0%98%D0%97%D0%92%D0%95%D0%A8%D0%A2%D0%90%D0%88-2022.pdf>.

⁴⁰ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁴¹ Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, Следење на Националниот акционен план, <https://ovp.gov.mk/%d1%81%d0%bb%d0%b5%d0%b4%d0%b5%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bd%d0%b0%d0%bf/>.

⁴² Metamorphosis, Отворени податоци и отворени општини - визуализација на податоци од првиот циклус на поддршка за ЕЛС, 17 март 2022 г., https://metamorphosis.org.mk/aktivnosti_arhiva/otvoreni-podatoci-i-otvoreni-opshtini-vizuelizacija-na-podatoci-od-prviot-ciklus-na-poddrshka-na-els/#_blank

- ⁴³ Metamorphosis, Заврши вториот циклус на поддршка за отворање на податоците на ЕЛС, 9 мај 2022 година, https://metamorphosis.org.mk/aktivnosti_arhiva/zavrshi-vtoriot-ciklus-na-poddrshka-na-els-za-otvoreni-podatoci-i-transparentnost/#_blank
- ⁴⁴ Metamorphosis, Индекс на отвореност на локалната самоуправа 2021 23 септември 2021 година, https://metamorphosis.org.mk/aktivnosti_arhiva/indeks-na-otvorenost-na-lokalnata-samouprava-2021-godina/#_blank
- ⁴⁵ Metamorphosis, Индекс на отвореност за локалната самоуправа за 2022 година, https://metamorphosis.org.mk/izdanija_arhiva/indeks-na-otvorenost-na-lokalnata-samouprava-za-2022-godina/#_blank
- ⁴⁶ <https://www.crm.com.mk/mk/otvoreni-podatotsi/gragjanski-organizatsii>
- ⁴⁷ Видете: Централен регистар на Република Северна Македонија, Граѓански организации, <https://www.crm.com.mk/mk/otvoreni-podatotsi/gragjanski-organizatsii>.
- ⁴⁸ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)
- ⁴⁹ Финансиски индикатори, <https://indikatori.opstinskisoveti.mk>
- ⁵⁰ Планот е објавен во полето за достигнување 2.1.1. на долниот дел, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%98%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d0%bd%d0%b0%d0%b1%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%b8-%d0%ba%d0%b0%d0%ba%d0%be-%d0%be%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%b8-%d0%bf%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%be/
- ⁵¹ Поднесоци, <https://registar.dksk.mk/submission-forms?page=0&rowsPerPage=5&namings=true>
- ⁵² Видете: <https://registar.dksk.mk/appointed-person?page=0&rowsPerPage=5>
- ⁵³ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)
- ⁵⁴ <https://av.gov.mk/>
- ⁵⁵ Дарко Антиќ (Darko Antik) (ECE), интервју од Независниот механизам за известување, 29 март 2024 година.
- ⁵⁶ Видете: Отворено владино партнерство, Акционен план за Северна Македонија 2024-2026 година, <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-action-plan-2024-2026-june/>
- ⁵⁷ Дарко Антиќ (Darko Antik) (ECE), интервју со Независниот механизам за известување, 29 март 2024 година.
- ⁵⁸ Дарко Антиќ (Darko Antik) (ECE), интервју со Независниот механизам за известување, 29 март 2024 година.
- ⁵⁹ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)
- ⁶⁰ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот со лицето за контакт); Дарко Антиќ (Darko Antik) (ECE), интервју со независниот механизам за известување, 29 март 2024 година.
- ⁶¹ УСАИД, 2022 година, <https://mls.gov.mk/images/files/kodeks%20za%20transparentnost%20na%20lokalno%20nivo%20konecen%20tekst%20za%20MLS.pdf>
- ⁶² Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, ОВП на Северна Македонија, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%b4%d0%be%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%bd%d0%b8-%d0%b5-%d1%83%d1%81%d0%bb%d1%83%d0%b3%d0%b8-%d0%b2%d0%be-%d1%80%d1%83%d1%80%d0%b0%d0%bb%d0%bd%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d1%81%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b8%d0%bd/
- ⁶³ Услуги, <https://uslugi.gov.mk/institution-details.nspx?institutionId=1734>
- ⁶⁴ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)
- ⁶⁵ Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, ОВП на Северна Македонија, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%b7%d0%b3%d0%be%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%be%d1%82-%d0%b4%d0%be-%d0%b7%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d1%80%d0%b0%d0%bd%d1%82
- ⁶⁶ За анализи и публикации, видете: <https://nacionalnakomisija.gov.mk/mk/%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%B8-%D0%B8-%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B6%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B0/>.
- ⁶⁷ Видете <https://lastrada.org.mk/>
- ⁶⁸ Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, ОВП на Северна Македонија, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%b7%d0%b3%d0%be%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%be%d1%82-%d0%b4%d0%be-%d0%b7%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d1%80%d0%b0%d0%bd%d1%82/; Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)
- ⁶⁹ Република Северна Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, ОВП на Северна Македонија [https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bc%d0%b5%d1%85%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d0%b7%d0%bc%d0%b8%d1%82%d0%b5-](https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bc%d0%b5%d1%85%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d0%b7%d0%bc%d0%b8%d1%82%d0%b5-%)

[%d0%b7%d0%b0-%d0%b7%d0%b0%d1%88%d1%82%d0%b8/](#); Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁷⁰ Службен весник бр. 129/2023.

⁷¹ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁷² Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁷³ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁷⁴ За повеќе информации за усвоените прописи видете: <https://dejure.mk/zakon/pravilnik-za-sodrzhinata-i-nachinot-na-pribiranje-na-podatocite-za-rodovo-baziranoto-nasilstvo-vrz-zhenite-i-zhrtvite-na-semejno-nasilstvo-vo-javnite-obvinitelstva>. За пристап до Уредбата за содржината и начинот на собирање податоци за родово засновано насилство врз жени и жртви на семејно насилство во јавните обвинителства, Службен весник на Република Северна Македонија, бр. 267/2022, видете: https://ovp.gov.mk/wp-content/uploads/2022/03/29.12.2022-%D0%A0%D0%93-4.4.3_Pristap-do-pravda_S_.doc

⁷⁵ Стојан Мисев (Stojan Misev), (ECE), интервју со независниот механизам за известување, 29 март 2024 година.

⁷⁶ Стојан Мисев (Stojan Misev), (ECE), интервју со независниот механизам за известување, 29 март 2024 година.

⁷⁷ Видете: https://myla.org.mk/wp-content/uploads/pdf/Vetacenje-i-bpp_03_CIP.pdf

⁷⁸ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁷⁹ <https://pravnapomos.mk>

⁸⁰ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁸¹ Airviro е веб-базиран систем за управување со квалитетот на воздухот.

⁸² Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од координаторот на ОБП на земјата).

⁸³ За информации за тоа кои општини нудат податоци, видете https://air.moepp.gov.mk/?page_id=175

⁸⁴ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁸⁵ Собрание на Република Северна Македонија, портал за отворени податоци, <https://data.sobranie.mk/>

⁸⁶ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот о лицето за контакт)

⁸⁷ <https://registar.sobranie.mk>. Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁸⁸ https://registar.sobranie.mk/rgo-app/app_rulebook

⁸⁹ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁹⁰ Собрание на Република Северна Македонија, <https://www.sobranie.mk/>

⁹¹ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁹² Собрание на Република Северна Македонија, <https://www.sobranie.mk/zivo.nspix>

⁹³ Собрание на Република Северна Македонија, <https://www.sobranie.mk/materijali-parlament.nspix>

⁹⁴ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁹⁵ Собрание на Република Северна Македонија, <https://www.sobranie.mk/materijali-parlament.nspix>

⁹⁶ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁹⁷ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

⁹⁸ Facebook, Програма за поддршка на парламентот,

<https://www.facebook.com/programazaparlamentarnapoddrska/videos/683733226871153/>

⁹⁹ Собрание на Република Северна Македонија, <https://www.sobranie.mk/ns-newsarticle-graganite-podobro-ke-se-zapoznaat-so-rabotata-na-sobranieto-preku-parlamentaren-karavan.nspix>

¹⁰⁰ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

¹⁰¹ Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)

¹⁰² Извештај за самооценување од 2024 година (споделен со истражувачот од лицето за контакт)